

Emanuel Buta

**Mărturii ale părinților
și rânduieii bisericești
despre pierderea unui copil
prin avort spontan sau la naștere**

Lucrare tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2019

CUPRINS

Pr. Radu Brînză, Cuvânt înainte	5
Introducere	9
I. OMUL: SUFLET ȘI TRUP	11
Când începe viața umană?	11
Trupul omenesc	15
Sufletele copiilor morți nebotezați	19
II. TRAUMA PIERDERII UNUI COPIL ÎN TIMPUL SARCINII SAU LA NAȘTERE	24
Impactul psihologic asupra familiei	24
Posibilitatea înmormântării	28
III. Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan C. Teșu, „DUMNEZEU POARTĂ DE GRIJĂ DE COPII, DIN PRIMUL MOMENT AL EXISTENȚEI LOR”	31
IV. RÂNDUIALA ÎN VIGOARE A BISERICII ORTODOXE ROMÂNE CU PRIVIRE LA ÎNMORMÂNTAREA PRUNCILOR NEBOTEZAȚI	36
ANEXE	
Etapile dezvoltării copilului în pântecul mamei	38
Mărturii	45
Note	72

CUVÂNT ÎNAINTE

Două sunt curente de gândire care pun în discuție astăzi, antagonic, problema vieții: **pro life** și **pro choice**.

Pe de o parte, discursul pro life pune accentul pe viață încă din prima secundă de existență, acesta fiind considerat momentul de unire dintre cele două celule umane, spermatozoidul și ovulul: *Este corect științific să spunem că o viață umană individuală începe la concepție. Legile noastre, printre ale căror funcții este cea de a contribui la păstrarea vieții oamenilor, ar trebui să se bazeze pe date științifice corecte* (Micheline Matthews-Roth, Universitatea Harvard). Pe cale de consecință, între femeia însărcinată și pruncul din pânțe, grija mai mare trebuie să fie asupra noii și plăpândeii licăriri de viață.

De cealaltă parte, gândirea pro choice se exprimă în termeni aproape mecanici și proclamă suverană persoana femeii și nu a pruncului nenăscut. Plecând de la o abordare extrem de dură a relațiilor sociale care împarte lumea în date reci: *Astăzi, cei mai bogați 1% dețin deja jumătate din averea lumii. Și mai alarmant, cei mai bogați o sută de oameni dețin împreună mai mult decât cei mai săraci patru miliarde.* (Yuval Noah Harari, Universitatea din Ierusalim), dar și de la principiul corpul meu – decizia mea, pro choice își revendică dreptul de a decide în favoarea mamei și nu a fătului și să deschidă ușa către controlul nașterilor, eutanasiu, surogație sau reconsiderare a familiei în datele ei esențiale.

Și de o parte și de alta, se invocă argumente: sănătatea sau confortul mamei/șansa la viață a copilului; inechitate socială/capacitate de sacrificiu; drepturi și libertăți/datorii și limite.

Gândirea creștină oferă răspunsuri pe această temă. Pr. Prof. Dr. John Breck sau Dr. Hugo Tristram (Herman) Engelhardt Jr. sunt două nume de prestigiu, iar grupurile de discuție bioetice încearcă să imprime o direcție de discuție, nu pudibondă, ci responsabilă în fața rapidității și forței ideologice cu care se răspândesc ideile pro choice¹.

Într-un astfel de peisaj, apare lucrarea unui tânăr teolog, *Mărturii ale părinților și rânduiei bisericești despre pierderea unui copil prin avort spontan sau la naștere*. Emanuel Buta, absolvent al Facultății de Teologie „Dumitru Stăniloae” din Iași, promoția 2017, actualmente masterand al aceleiași facultăți, dar și președinte al ASCOR Iași, are curajul de a scrie, iar apoi a publica o parte din teza de licență. Lucrarea surprinde chiar prin titlu pentru că ni se oferă o abordare pro viață dintr-o perspectivă parcă mai mult a morții.

Dacă despre începuturile vieții sau constituția umană argumentele folosite sunt, în principal, biblice și patristice, când se abordează pierderea unui copil printr-un avort spontan sau moarte la naștere, se aduc mărturii de la persoane îndurerate și de pretutindeni (începând cu o mamă din Siret – Suceava și terminând cu Mark Zuckerberg din Statele Unite ale Americii), precum și studii și statistici actuale din centre științifice de prestigiu de pe tot globul. Astfel, *Sfânta Scriptură*, *Patericul Egiptean* sau *British Medical Journal* devin aceeași voce în favoarea vieții.

¹ Se poate lua în considerare experiența acumulată în activitatea misionară de către Departamentul Pro Vita din cadrul Sectorului de Misiune al Arhiepiscopiei Iașilor: dacă acum trei ani, sancționarea publică pentru o opinie la adresa nașterii de prunci sau familiei – oricare ar fi fost aceea, era o exagerare, acum, pentru convingerile creștine pe acest subiect, ești deja catalogat homofob, intolerant sau incorect politic.

O altă surpriză plăcută stă în faptul că Emanuel Buta nu pune doar un diagnostic, sesizează o problemă, ci oferă și soluții: direcționarea pe acest subiect către voci pertinente și foarte aproape de noi, ca cea a Părintelui Profesor Cristinel Teșu sau punerea la dispoziție a documentelor liturgice la zi cu privire la ce anume trebuie făcut în astfel de situații fac din lucrare un izvor de informare pentru oricine este interesat de acest subiect, precum și un instrument de lucru util preoților în slujirea pastorală.

Demersul nu poate decât să bucure. De aceea, el trebuie salutat și primit cum se cuvine.

**Preot Radu Brînză,
Coordonator Pro Vita
Arhiepiscopia Iașilor**

INTRODUCERE

Toți cei care citim aceste rânduri reușim să facem acest lucru în primul rând pentru că trăim. Viața pe care o avem și de care ne bucurăm nu ni se datorează nouă, ci este un dar primit de la Dumnezeu și de la părinții noștri. Prin acest neprețuit dar, avem posibilitatea de a ne bucura de multe alte daruri: comuniunea cu semenii noștri, exprimarea gândurilor și sentimentelor, admirarea naturii înconjurătoare, realizarea unor opere mărețe și, deasupra tuturor, comuniunea cu Dumnezeu – Creatorul și Proniatorul nostru.

Există totuși nenumărate situații când viața unor persoane se stinge înainte de vreme, unele dintre ele neapucând să vadă nici măcar lumina zilei. Iar pentru că s-au stins prea devreme, nu ne pot transmite gândul lor, mesajul lor, fapt pentru care lumea, în general, nu vorbește despre ele, ca și când nu ar fi existat.

Acesta este cazul copiilor morți în urma avortului spontan sau la naștere. Despre ei, cel mai adesea, nu știu decât părinții lor. Un număr impresionant de familii au suferit unul sau mai multe avorturi spontane, iar greutatea cu care fac față unei astfel de pierderi este sporită de faptul că nu li se acordă atenția necesară și de faptul că nu sunt aduse în discuție aceste subiecte. Spre exemplu, îndemnul care se dorește consolator: „Lasă că veți face altul...”, nu schimbă cu nimic faptul că familia respectivă a pierdut *acel copil*, căci un *alt copil* nu îl va înlocui pe cel pierdut. Prin neștiința sau nereușita de a gestiona potrivit o astfel de situație, trauma pierderii copilului poate afecta respectivele familii, și mai ales mama, pe termen lung. De aceea,

este necesar să fie identificat un cadru potrivit unde să-și exprime sentimentele, să-și plângă durerea, să își aline suferințele, să găsească îndrumare și sprijin potrivite, să capete nădejde, să se întărească în credință și în dragostea de aproapele.

În primele două părți ale acestei broșuri am prezentat succint câteva elemente teologice despre trup și suflet și elemente psihologice despre impactul pierderii unui copil prin avort spontan sau la naștere. Urmează un interviu cu părintele profesor dr. Ioan C. Teșu, profesor universitar la disciplina *Spiritualitate Ortodoxă: Ascetică și Mistică* din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași, hotărârea în vigoare a Bisericii Ortodoxe Române cu privire la înmormântarea copiilor nebotezați și mărturii de la persoanele care au trecut prin aceste experiențe.

Menționăm că în această lucrare nu ne-am propus să abordăm științific și pe larg diferite aspecte teologice despre viața umană și mântuire, respectiv impactul pierderii asupra părinților, ci scopul lucrării este unul modest și practic. Dorim să aducem în fața celor care s-au confruntat, se confruntă sau se vor confrunța cu pierderea unui copil câteva elemente care să îi ajute în acele momente dificile. Sperăm ca această lucrare să fie o încredințare pentru părinții care trec prin trauma pierderii unui copil în urma unui avort spontan sau la naștere că nu sunt singuri, că Dumnezeu știe durerea lor și că și semenii le sunt alături, chiar dacă uneori nu au abilitatea de a-și exprima în cel mai potrivit mod compasiunea. De asemenea, sperăm că orice cititor va fi un pic mai pregătit când în jurul lui va exista o astfel de situație și va înțelege mai bine ce se petrece în sufletele părinților și îi va sprijini mai mult. Nu în ultimul rând, nădăjduim că mai mulți părinți vor înțelege importanța exprimării trăirilor lor în spațiul public și vor dobândi curajul de a o face, astfel încât societatea să conștientizeze importanța acestui subiect care, de prea multe ori, a fost trecut cu vederea.

I. OMUL: SUFLET ȘI TRUP

Când începe viața umană?

Dintotdeauna oamenii au meditat asupra condiției lor pe acest pământ, căutând să găsească răspunsuri la întrebările esențiale ale vieții. Această preocupare nu a avut în vedere doar partea văzută a lucrurilor, cum ar fi asigurarea celor necesare supraviețuirii, ci a inclus și dimensiunea transcendentă, partea nevăzută, ca o exprimare firească a sufletului nemuritor.

Una dintre marile întrebări care frământă și astăzi omenirea, și de care se ocupă ca disciplină științifică bioetica¹, este: „Când începe viața omului?”

Răspunsul la această întrebare dă măsura grijii și ocrotirii oferite persoanei umane din punctele de vedere social, medical și juridic. În plus, răspunsul la această întrebare este fundamental și pentru mântuire, căci viața pământească nu este ceva exterior nouă și secundar ca importanță, ci suntem chiar noi înșine și este temelia vieții veșnice.

Dumnezeu nu ne-a lăsat în neștiință despre ce este viața, când începe, care este rostul ei. În **Vechiul Testament**, nașterea unui copil este prezentată ca o binecuvântare, iar lipsa copiilor ca o pedeapsă de la Dumnezeu.

Valoarea, demnitatea și deplinătatea copiilor încă din pântecele mamei lor ne este arătată chiar de Dumnezeu, Care Își exercită lucrarea Sa mântuitoare asupra persoanei umane începând din momentul creării trupului ei. Numeroase locuri din Sfintele Scripturi ale Vechiului Testament confirmă acest

lucru: „Înainte de a fi zămislit în pântece, te-am cunoscut, și înainte de a ieși din pântece, te-am sfințit” (Ieremia 1, 5); „Nu sunt ascunse de Tine oasele mele pe care le-ai făcut într-o ascuns, nici ființa mea pe care ai urzit-o ca în cele mai de jos ale pământului” (Psalmul 138, 13, 15); „Doamne, Tu m-ai alcătuit din pântecel maicii mele; Te voi lăuda, că sunt o faptură așa de minunată” (Psalmul 138, 13-14); „Tu m-ai ales încă de la sânul mamei mele, m-ai țesut încă din pântecel mamei mele” (Isaia 44, 2).

În **Noul Testament** acest lucru se arată în mod desăvârșit în primul rând prin zămislirea Mântuitorului Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, în pântecel Fecioarei Maria, prin bunăvoința Tatălui și prin lucrarea Duhului Sfânt:

„Iar în a șasea lună a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria.

Și intrând îngerul la ea, a zis: Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine.

Binecuvântată ești tu între femei.

Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta?

Și îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Și iată vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt Se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit.

Și a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?

Și răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu Se va chema. Și iată Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei